RUSKI INWALID

N° 287.

SOBOTA, 8. Grudnia 1817 roku.

CZYLI

WIADOMOŚCI WOJENNE.

Zawarcie. Wiadomości Kraiowe: z Peterzburga. z Moskwy. Wiadomości zagraniczne: Niemcy. Francyia. Włochy. Niderlandy. Angliia. Rozmaitości.

WIADOMOSCI KRAIOWE.

z Peterzburga, 7 Grudnia.

Rzeczywisty Radca Stanu *Katakazi* Prezes sądów obwodowych obywatelskich w Beserabii Naymiłościwiey przeznaczonym został na Gubernatora Cywilnego Besserabskiego.

z Moskwy, 26 Listopada.

W dzień imienin Królowey Imści Wirtembergskiey *Katarzyny* Pawłowny i Swięto Orderu S. Katarzyny d. 24 b. m. JW. Arcybiskup Augustyn celebrował w kosciele Panny Maryi, po mszy S. Archimandryt klasztoru powiedział piękną mowę, po czem spiewane było *te-Deum.* Wieczorem całe miasto było wspaniale oświecone. W dzień ten miał bydz wielki ziazd u dworu lecz z przyczyny zimna przechodzącego 15 stopni odłożonym został.

Opisania ogrodu, Pałacu i miasta Carskiego sieła dokończenie.

Nowe miasto Carskiego Sieła iest założone według planu obszernego i regularnego, i iuż zawiera kilka pięknych ulic. Ulga w podatkach, przyiemność wieyskiego przyrodzenia, posiłki, iakich rząd niesczędzi dla każdego ktoby się życzył tam usadowić, sprowadza do miasta tego wielu mieszkańców, tak dalece iż niebraknie teraz Carskiemu Siełu iak związku z Newą, a zapewna wkrótce stanie się znacznem i kwitnącem miastem.

Założenie tam Liceum i pensyi, sprowadza także bardzo wielu; Niemało rodzin zamieszkało w Carskiem Siele dla tego tylko, aby się nierozłączać z dziećmi swoiemi, a wielu iest i takich co bardzo często tam przyieżdzaią dla odwiedzenia krewnych swoich i przyiacioł, przez co Carskie Sieło staie się miastem równie pięknem iak przyiemnem i ludnem.

Zakłady naukowe, które się tam znayduią na tak pożytecznych i stałych oparte są zasadach, iż należy się spodziewać, że oyczyzna ztąd wielką będzie miała korzyść. To liceum iest także dowodem upodobania w naukach N. Cesarza. Niczego albowiem niezaniedbano co tylko służyć może ku pożytkowi w naukach młodzieży. Umiesczone iest w tym pawilonie pałacu, który przed-

tem służył za pomieszkanie letnie wielkim Xiążętom *Mikołaiowi* i *Michałowi*. Skarb Monarszy wydaie więcey sta tysięcy rubli na same opłaty mistrzów i utrzymanie pięciudziesiąt uczniow wybranych z rodzin szlachetnych. Już kilku uczniow z pomienionego Liceum, między którémi i Łomonosów, ktoremu winni iesteśmy piękne opisanie niektorych szczegółów Carskiego Sieła wyszli z niego i czynią konor temu zaprowadzeniu przez swe talenta i nauki, i zapewna wkrótce staną się przyiemnością i pożytkiem towarzystwa, a chwałę przez swoie usługi przyniosą oyczyznie Pensyia Carsko Sielska złożona iest ze 120 uczniów, utrzymywanych kosztem rodziców. Pensyia ta iest nieiakoś nasieńnikiem, czyli szkołką ogrodniczą Liceum; z niey albowiem co trzy lata wybieraią 25 uczniów naylepsze czyniących postępy w naukach, i mieszczą w Liceum N. Cesarz niedawno nadał tey pensyi też same przywileie co i Liceum.

Wielkie popisy które się odbyły w roku teraznieyszym w miesiącu czerwcu, należycie ziściły nadzieie iakie tylko sobie można było zakładać. Nayiaśnieyszy Cesarz zasczycił ie obecnością swoią. Liczny ziazd nayznakomitszych rodzin z Peterzburga, doskonakonałość Mistrzów i Professorów, posięp w naukach i i szlachetne współubieganie się do nagród uczniów, czyniły te popisy nieskończenie swietnemi i przyiemnemi. 29 Uczniów kończących sześcioletni kurs nauk otrzymało chlubne nagrody postępów swoich w obecnosci *N. Pana*. I wychodząc z kolebki wychowania chwalebnie rozpoczęli drogę wiodącą do chwały i honorów, oraz miłości oyczyzny i względów Monarchy. Jedni z nich weszli do służby woyskowey drudzy do Cywilney w stopniach i znaczeniu dostatecznem do zadowolnienia ich młodey miłości własney, i do pobudzenia pozostałych iescze w Liceum towarzyszów, do nasladowania postąpków swoich i przykładania się do nauk.

Nakoniec nayglownieyszą zaletą Carskiego Sieła iest położenie iego zdrowe. Góry *Połkówa* i *Duderotska* zakrywaią to mieysce od wiatrów morskich. Pomienione góry podnoszą grunt Carskiego Sieła tak dalece, iż poziom iego iest 70 stop wyższy od poziomu Pawłowska. Dla tey to właśnie przyczyny w iesieni nawet kiedy powszechnie panuie wilgoć, tam tylko lekka spada rosa. Mgły prawie nigdy niezakrywaią Carskiego Sieła i powietrze iest czyste i zdrowe, równie też i woda smaczna i prawdziwie czysta. Doktorowie utrzymuią iż wszelkie choroby w Carskiem Siele łatwiey się daią leczyć aniżeli gdzie indziey i nigdy się prawie niestaią niebespiecznemi. Do wszystkich tych prawdziwie wielkich korzyści dodadz należy zachwycaięcą piąkność okolic Cerskiego Sieła.— Skończyliśmy tedy to krotkie opisanie wieyskiego ustronia Monarchów północy; lecz gdzież iest pióro, coby piękności przyrodzenia wzbogacone geniuszem potężnych i mądrych Monarchów należycie opisać zdołało?

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

Niemcy.

z Wiednia, 22 Listopada.

W tych dniach ma przybyć do stolicy tuteyszey Królewsko-Pruski radca tayny *Iordan*. Powiadaią iż przybycie iego poczęści nalezy do interessów woiennych związku Niemieckiego, a poczęści do układów iakie się teraz odbywaią z Francyią względem niektórych prywatnych potrzebowań. Przyiacielski związek tych dworów każe się spodziewać, że tak w iednem iak w drugiem zdarzeniu przedsięwzięte będą naylepsze środki dla pomyślności Niemiec i Europy całey.

Minister Austryracki na Seymie Niemieckim P. *Wessenberg*, od nieiakiego czasu niebespiecznie był chory; lecz teraz znowu powraca do zdrowia. Baron *Szteyn* Minister, paraliżem został ruszony.

Od brzegów Renu, 26 Listopada.

Znaiomy wygnaniec Francuzki *Regnier de St Iean d'Angeli* który miał zamiar usunięcia się do Królewca Pruskiego, i od Króla otrzymał był pozwolenie brania kąpieli u źródeł mineralnych *Achentskich* znalazł pomyślny środek umknięcia. Zona iego i syn umknęli z nim razem. Rozumieć należy, że cała rodzina musiała się udać do którego kolwiek z portów Hollenderskich aby ztamtąd dostać się do Ameryki. Wiadomo iest że pomieniony wygnaniec iuż się znaydował raz w słanazh ziednoczonych Ameryki i udawał tam *Waryiata*.

D. 12 Listopada w *Ienewie* dało się czuć mocne trzęsienie ziemi z okropnym połączone

rzaskiem, przy czem iezioro *Ienewskie* nietmiernie było wezbrane.

FRANCYIA.

z Paryża, 24 Listopada.

Hrabia *Deces* Par Francyi znaiomy przez gorliwą obronę *Ludwika* XVI otrzymał pozwolenie od Króla, pomieszczenia w herbie swoim nieograniczoney liczby kwiatu *Lilii* i wieżę wystawuiącą *Temple* z nadpisem następuiącym: „26 Grudnia 1792 roku.“

Wspominany tylekroć w pismach publicznych *Piątowski*, który odprowadzał był Napoleona Bonapartego na wyspę *S. Heleny*, miał zamiar udania się z *Ienui* do *Liworno*; lecz schwytanym został przez Zandarmów Sardyńskich i osadzony pod strażą.

WŁOCHY.

Mąlarz *Chatillan* schwytany przez rozboyników w maiętności *Lucyiana* Bonaparte w okolicach *Frascati*, po upłynionych dwóch dniach wykupionym został za 500 talarów. Pan *Cuneo* chory iest na febrę z przelęknienia. Znaiomy zbóyca *Barbone* zawsze iescze bawi się według swego zwyczaiu napaściami w okolicach *Rzymu* i *Wellerti*. Zbóyca ten oswiadcza chęć oddania się dobrowolnie w ręce zwierzchności, byleby uroczyście zaręczyła iż go karać niebędzie. Kardynał *Mattei* robi w tey mierze układy.

Xiężna Wallii obchodziła z wielką okazałością dzień imienin swoich w *Pezaro*. Wieczorem dany był wielki komiczny Turecki balet w którym Xiężna sama główną grała rolę. Tam się dopiero dała widzieć cała iey doskonałość w tańcach.

NIDERLANDY.

z Bruxelli, 22 Listopada.

I. K. M. Xiężna wdowa *d'Orange Nazsau* powróciła do zupełnego zdrowia po ostaniey swoiey niemocy.

— W iedney z gazet naszych pod artykułem: *od granic Francuzkich 16 Listopada*, pomieszczone iest następuiące doniesienie:

„Od kilku dni roschodzi się pogłoska, w departamentach północnych, iż iezeli tego niebędą wymagać szczególne okolicności, i układy teraz czyniące się żądany przyniosą skutek, naprzyszłą wiosnę woyska konsystuiące we Francyi zmnieyszone będą do tego stopnia, iż niepozostaną z nich iak oddziały czterech główniey szych sprzymiezonych mocarstw; to iest Austryiackie, Rossyyskie, Angielskie i Pruskie; woyska zaś Bawarskie, Wirtembergskie, Hannowerskie Saskie i Duńskie powrócą do granic swoich. Xiąże Wellington znayduie się zawsze w główney swoiey kwaterze. Gońcy między Londynem i Paryżem biegaią nieustannie.

— Przed trzema dniami iedno z pism naszych peryodycznych zawierało następuiący Artykuł:

„Nieporozumienie się, które się wykazało między Xiążęciem Oranii i Kommisarzem Jeneralnym woyny sprawiło iak powiadaią to, iż pomieniony Kommisarz otrzymał uwolnienie od służby. Ieżeli w tey mierze wierzyć należy pogłosce publiczney, nieporozumienie się takowe wzieło nastanie z przyczyny okazanych względów iednym opusczaiąc drngich.

z Hagi, 28 Listopada.

W tych dniach oczekuią tu przybycia Xiążęcia następcy naszego i Nayiaśnieyszey Iego małżonki.

Nad Warowniami Luttichskiemi pracuie teraz co dzien 2000 ludzi.

Z niecierpliwoscią oczekuiemy doniesień z *Amboiny*, gdzie rezydent nasz zamordowanym został z żoną swoią i dziecmi, oraz posłanych tam na okręcie liniiowym *Evers* 150 maytków utraciło życie. Vice-Admirał *Buyskes* sam się tam udał z eskadrą swoią z Batawii.

ANGLIIA.

z Londynu, 25 Listopada.

Królowa znayduie się teraz w *Bat* a Xiąże Regeut w *Breyton*.

Niektóre z ostatnich wypadków politycznych maiących mieyzce na stałym lądzie, sciągnęły osobliwszą uwagę rządu naszego, i były przedmiotem kilka krotnych posiedzeń gabinetowych.

Nadzwyczayna słabość Xiążęcia Leopolda kazała się lękać aby zdrowie iego niebyło osłabionem i aby nie wpadł w ciężką gorączkę. Dzięki Opatrności ta obawa była próżną, Xiąże ma się lepiey i zewsząd odbiera adressy żałobne dzielące smutek iego. Twierdzą, że Xiąże wkrótce ma wyiechać do Oyczyzny swoiey; lecz wiosną znowu powróci do *Clarmont* i ostatki dni swoich ma tam przepędzić

Trzydziesci Oficerow Francuzkich płynących na okręcie *Parnas* do *New-Iork*, zawładało było w drodze tym okrętem z zamiarem udania się do Ameryki południowey i złączenia się z pnwstańcami tamecznemi; lecz ponieważ żaden z nich nie był

biegłym w żegludze, niemogąc sobie doradzić musieli powrócić okręt właścicielowi.

Na wyspę S. Tomasza przybyła wielka liczba Francuzkich i Angielskich oficerów; wszyscy maią zamiar przyłączenia się do powstańców. Przybył tam także okręt z Francyi ładowny bronią i rozmaitemi woyskowemi artykułami.

ROZMAITOSCI.

Biografiia Xiężney Karoliny Angielskiey wyiątek z dziennika Angielskiego, tłumaszenie z tegoż ięzyka.

Xiężna Karolina urodziła się w *Carlton-house* 7 Stycznia 1796 roku. Pierwsze lata iey dzieciństwa przeszły pod bezpośrednim dozorem Xiężney Wallii iey matki. W chwili kiedy wychowanie iey powinno było wziąść kształt przyzwoity, Biskup Exeterski człowiek wielkiey pobożności, głębokiey nauki i łagodnych obyczaiów, mianowanym został przez Króla pierwszym iey nauczycielem i dyrektorem osób maiących się zaymować wychowaniem Xiężniczki. Wiadomo iest iż Król podług praw Królestwa obowiązany iest czuwać nad wychowaniem dzieci swoiego Królewskiego domu, a szczególnie nad wychowaniem następców tronu. Lady *Clifford*, znaioma z cnot i zasług swoieh, mianowaną została mistrzynią teyże Xiężniczki. Kiedy Xiężniczka urosła, pomieniona szanowna dama zastąpioną została przez Xiężnę wdowę de *Leeds*.

Naygłównieyszy punkt w wychowaniu Xiężniczki był ten, aby miała dokładną znaiomość religii, i stałe przywiązanie do kościelnych zakładów kraiu swoiego. Doktor *Nott* dopełniał obowiązku nauczyciela w tey mierze.

Nauki młodey Xiężniczki nieograniczały się samą znaiomością rodowitego ięzyka, nabyła albowiem wielé wiadomości w klassycznych umieiętnościach; Obracaiąc całą swoią uwagę na zatrudnienia większey wagi; niezaniedbywała pięknych talentów; nabyła biegłości w muzyce, pięknie grała na Arfie, i na Fortepiano; głos iey niebędąc wielkim, był miłym i uprzyiemnionym znaiomością prawideł muzycznych; wyborne miała ucho; Poeci nasi i inni naylepsi autorowie nayprzyiemnieyszą iey byli zabawą.

Mało w niey było tey próżności, którą znayduią właściwą płci piękney, tą próżnością nazywamy ozdoby powierzchowne i stroie. Xiężniczka ani przed zamążpóysciem ani późniey nieokazywała w tey mierze żadnego wytworu ani wyszukania. W stroiu swoim szukała zawsze naturalney prostoty; postać iey była skromna; wysokie iey urodzenie wydawało się tylko w szlachetnych uczuciach, które iey przewodniczyły do nayściśleyszego dopełnienia obowiązków.

W 19 dopiero roku wieku swoiego to iest w roku 1815 w miesiącu styczniu odebrała pierwsze powinszowania od szlachty i rodziny Królewskiey. W dzień urodzin Królowey, dała dowod swoiey biegłości w muzyce, wykonywaiąc naydoskonaley piękny koncert na fortepiianie.

Niedługo po ukazaniu się swoiem na dworze brała w *Weymouth* kąpiele morskie dla zdrowia. W czasie pobytu swoiego w tem mieyscu okazała rysy charakteru smiałego, którego po tem dowiodła. Używaiąc raz wodney przechadzki na Iachcie swoiey pozdrowioną została przez okręt woienny o 74 działach, pod rozkazami Kapitana *Nixon* który się do niey przybliżył w celu złożenia hołdów swoich; Xiężniczka oswiadczyła chęć wstąpienia na okręt iego; Biskup i inne osoby iey towarzyszące, przekładały że się może niezdać Nayiaśnieyszemu iey Oycowi; odpowiedziała natychmiast: „Królo„wa Elżbieta lubiła bardzo żeglugę, i nie„lękała się znaydować na okręcie woiennym, „czegoż się więc ia mam obawiać? Kapitauie „Nixon, każ tu przybliżyć łódz swoią, chcę „widzieć twóy okręt. Puściła się na morze i ukazała się z podziwieniem wszyskich na okręcie woiennym; przypatrywała się z pilnością wszystkiemu, kazała sobie wykładać potrzeby każdey sztuki, pożegnała się po tem z Kapitanem podziękowała mu za zadowolnienie iey ciekawości, rozkazała wydać pewną summę pieniędzy dla maytków, i powrociła do stanowiska swoiego.

Charakter szczery i przedsiębiorący był zawsze naypierwszą sprężyną wszystkich iey czynności; śmiało mowiła wszystko co tylko przenikliwość i dowcip iey dyktowały. Tego naywięcey dowiodła w okolicznościach tyczących się iey postanowienia

W PETERZBURGU
w Drukarni woienney Głównego sztabu IEGO CESARSKIEY MSCI.